

Under röd flagg

Veckorevy.

Prenumeration i Stockholm:
Till årets slut 1: 60, halft år
1: 10, kv. 60 ö., mån. 20 ö.

UTGIFVARE: HINKE BERGEGREN.

Prenumeration i landsorten:
Till årets slut 1: 80, halft
år 1: 20, kvartal 70 öre.

N:r 4.

Söndagen den 5 april

1891.

Innehåll: Kotteripolitisk förföljelse. — Fattigdomen bort. — Om pariserkommunen. — Anarkismen (forts.) — Under lien. — Fria ord: 1 maj. — Följetong: Arbetslös.

Kotteripolitisk förföljelse.

Den maktfullkomlige, men annars ju högt »relative» chefen för socialdemokratiska partiets södra distrikt har åter visat sig så absolut som möjligt. Det var hr Danielsson, hvilken, såsom våra läsare torde minnas, fälde det bekanta yttrandet i sin på senaste tiden ovanligt hederliga avisa: »Allting här i världen är relativt utom den anarkistiska frasen». När han skref ner de orden, glömde han emellertid bort, att jämte den anarkistiska frasen, hvars existens är underkastad tvifvel, lefver och regerar alldeles säkert här på vår syndiga jord en viss hr Danielsson, redaktör för »Arbetet» i Malmö. Det var dock helt naturligt, att han skulle glömma bort sig själf; det hör alltid en stor ande till att visa sig själfförnekande, själfuppoffrande, själförgätande.

I sin egenskap af modärnt geni är emellertid hr Danielsson relativ, men med anstrykning af tsaristisk absolutism. Tsaren utfärdar ena året en ukas, som nästa år utbytes mot en annan af ett innehåll som är stick i stäf mot den gamla ukasen. Hr Danielsson är ena året antiparlamentarier och antikompromissarie, då böra också och voro väl alla »tänkande» arbetare nere i Malmö antiparlamentarier och antikompromissarier. Året därpå hvilat hr Danielsson sin tröttade ande på det sköna hyendet af 303 blandade småborgare- och arbetareröster och håller nu *framför allt* på rösträtten, medan hr Herslow,* den hädaren, gemytligt ironiserar om hr Danielssons fiendskap emot den privata eganderätten. En advokatyf af hr Herslow, som naturligtvis icke lyckades, ty under valstriden drog hr Danielsson in batterierna mot eganderätten och eldade i stället på rösträttsstrecket i hvilket fall han kunde påräkna en något talrikare batteriservis, den oförliknelige strategen och socialisten.

Alla antiparlamentariske arbetare, som året förut voro »tänkande», finga rättigheten och förmånen att fortfarande i *Arbetet* kallas »tänkande», om de under valåret och allt främgent tills det blefve nya order, ville ha den godheten att liksom chefen »utväckla sig» till parlamentarier och kompromissarier. Så skedde ock, men endast med en del. Det fans nämligen »tänkande» arbetare af 1889 års upplaga, som icke kunde prestera en så liflig idéomsättning, att de hunno bli parlamentarier till den tid, hr Danielsson önskade se »utväcklings»-processen afslutad. Och när de icke heller sedan bättrade sig, så blef chefen mäktiga förgrymmad och

* Hr H., red. af »Sydsv. Dagbl.», sökte nämligen under senaste valstriden framställa hr Danielssons kandidatur såsom, ett hugg emot den privata eganderätten.

drog in epitetet »tänkande» om dem. Det var naturligtvis en fin pik, som de dock togo tämligen lugnt. Ty alldenstund många af dem rört sig i chefens omedelbara granskning, så hade de nog lärt känna så där tämligen noga, hur en chef »tänker» efter sin chefsinträssens föränderliga schablon.

I sin halsstarrighet begrepo de dock icke, med hvilken allmakt de hade att göra. Hr Danielsson, såsom socialdemokratisk allmakt i Malmö, förenar i denna sin egenskap på ett högst lyckligt sätt det absoluta och det relativa. Under ett halft decennium kan han växla åsikter ett halftjog gånger, där ha vi det relativa i hans storhet, men om han ena året är röd, då är han också absolut röd, och om han ett annat år är violett eller grå, då är han också absolut violett eller absolut grå.

Mindre mottagliga för den nya färgreflexen af 1890—91 råkade nu opponenterna icke blott ut för det lindriga obehaget att af hr Danielsson anses för icke-»tänkande», utan blefvo äfven beskylda för oredlighet i pänningaffärer. Så låter det nu i dessa dagar. Med sanningen i denna sista anklagelse må det vara huru som helst; men det löjlige i hela tillställningen är det, att förnillningsbeskyllningen enligt order från *Arbetet* icke får betraktas såsom en »politisk förföljelse», utan endast såsom ett utbrott af hr Danielssons samvetsgranna hederskänsla, hvilken icke tillät honom att längre förtiga, hvilken bottenlös moralisk afgrund, som gapade inom *Arbetets* tryckeris väggar. Att anklagelsen kom att drabba just de icke-»tänkande» opponenterna så här en tid efter förbrytelsen, tja, det är ödet, det är ödet, sa' Chalcas.* Och ödet är blindt, liksom rättvisan. Ödet såg icke, om det var opponenter eller »tänkande», som dess hårda slag träffade. Men det råkade nu vara opponenter. Hvem kan nu hjälpa det? Åtminstone inte hr Danielsson. Det var ödet, det outgrundliga fatum, som körde opponenterna på dörren ur socialdemokratiska föreningen. Det obarmhertiga ödet!!

Emellertid, det vore värkligen för storslaget att kalla utsparkningen för en politisk förföljelse: och för att icke vara elaka och säga en personlig förföljelse, så låt oss säga en kottierpolitisk förföljelse, det uttrycket stor väl i rimligaste proportion till socialdemokratiska föreningens i Malmö politiska bärvidd och dess antal »rena» och »tänkande» medlemmar, sedan »anarkismen» där nere slagits ihjäl på ett större gossmöte härförleden, en slags söndagsskola med betraktelseämne: hr Danielssons »politisk-ekonomiska bildning».

Sedan chefen sålunda »rensat», måste hans renhållningsbetjänter belönas. Äfven det har skett, Först vasen, så nordstjärnan är belönings-skalan för medborgerlig dygd och förtjänst inom öfverklassen, inom socialdemokratiska föreningen i Malmö finnes äfven en belöningskala, visserligen en högst ideel sådan. På ett sammanträde efter ovädret skrifer nu *Arbetet*, att där voro församlade socialdemokratens i Malmö »mest förhoppningsfulle och kärngode» medlemmar. Vasen det var »tänkande» arbetare, nordstjärnan det är nu epitetet »förhoppningsfull och kärngod». Så att det nu är fullt konstaterat, att man i Malmö åkt in med frustande span i de publicistiska korruptionspladaskornas æra med den absolut-relative och relativ-absolute chefen såsom utdelare.

* Chalcas, en öfverstepräst eller s. k. andlig ledare, som genom allehanda bedrägerier ätit sig upp till stor mage, skyller i operetten »Sköna Helena» sina knep och snedsprång på: »det är ödet, det är ödet.»

Fattigdomen bort!

Och så detta att inte gifta sig för tidigt! Undrar, när man skall slippa höra fjonterier, hvar gång en kommer att röra vid den frågan! Är det inte kanske det enhvar fullvuxen och normalt utväcklad yngling och flicka ska göra? Det går väl inte an längre att hålla på munkmoralen, tänker jag — det gick inte för munkarna själva håller. Naturen har sina egna lagar, och man slår inte ihjäl de lagarna. De kunna böjas, men de räta ut sig igen och ger honom, som böjde dem, slag i ansiktet.

Gifta sig för tidigt! Naturen säger själf ifrån om den saken, och den kräfver umgänge mällan man och kvinna. Kan det inte så ske mellan gossen och flickan, han håller af — ha inte de så många slantar, att de våga gifta sig, — ja, så tvinga de kanske naturen i ett år, kanske två, tre eller flera år; men bryter den så fram — och det gör den så framt det är normala människor, förstås —, så flödar det öfver alla fördämningar, och vi ha sedeslösheten....

Fattigdomen har snedvridit spörsmålet. Det naturliga skulle väl vara, att då två fullvuxna — en yngling och en flicka, fullt utväcklade och fullt normala, hålla af hvarandra, att de då gifte sig, lefde samman, fingo barn och gáfvo dem en god uppfostran. Men så tillkommer det vämjeliga trollet, fattigdomen och hela den sociala frågan. Han och hon äro fattiga, ega knappt kläderna på kroppen. Gifta sig är rama armodet. De kunde få barn, och det är så oförsvarligt att sätta ut barn i världen, då de gå rakt in i armod och svält.

Nu bli de mätta och rika samhällspelarne uppmärksamma — dessa som aldrig vetat hvad svält vill säga, — aldrig vet hvad det är att neka sig något. De ska passa på fattigbudgeten, att inte den blir för stor, och de ska passa samhällsordningen att inte den blir störd. Så uppstår det välvisa rådet: Gift dej inte — i allt fall inte förr än ni ha så och så många hundra kronor till godo.

Och de unga följa rådet. Gifta sig inte. Ha inte mod därtill; det nakna armodet grinar emot dem.

Det går ett år eller par. Så är olyckan framme; de få ett barn, som de naturligtvis gråtit öfver, men som de också hålla af. Men de, som voro tillräckligt rika att kunna gifta sig strax kärleken kom, de kastade hårda ord efter de »fallna». De sträfva vidare, hvar på sitt håll — träffas bara en och annan gång. Det blir inga hundra kronor »till godo». Det är inte så lätt att lägga ihop 10-öringar! Ett par år, så ett barn till. Nu är det än värre att klarera det. Folk talar öfverallt om, hur ruskigt de bära sig åt, och gifta sig ha de inte råd till. Så förlorar ynglingen modet, och öfver till Amerika bär det, om det inte blir det som värre är. Hon på fattighuset — om det inte slutar annorstädes. Det blir kanske till slut själfva osedligheten.

Kan någon neka till att det ofta går så? Se efter, om inte Garborg ha så evigt rätt i, att sedeslösheten oftast kommer af fattigdom — ofta af att man och kvinna ej ha så mycket pengar, att de kunna våga gifta sig. Se efter i staden du bor, eller i din hembygd — du skall finna det är så.

Men så tjänar det ju håller ingenting till att predika för ungdomen: Gift dig inte, förr än du har råd. — Det jagar inte fattigdomen på dörren, men det aflar sedeslöshet, och så blir det sista värre än det första.

Ack! att vi må inse, att det enda medel både till att få oafhångiga arbetare och till att få osedligheten bort är detta: att arbeta för en samhällsordning, där fattigdomen och allt det onda, som följer den, är bannlyst. Att vi en gång

mätte lära att förstå detta, att alla råd och förbud, alla förmaningar och stränga ord — det hjälper inte en smula! Detsamma blir detsamma, tills vi samlas i täta led till krig mot fattigdomen, med denna enda fordran: **En ny och bättre samhällsordning**, där ingen tar brödet ur munnen på andra och ingen behöfver sälja sig för pängar.

(»Firda».)

Om pariserkommunen.

Kommunen af 1871 kunde blott bli ett första utkast. Född vid slutet af ett krig, inklämd mellan två härar färdiga att förenas för att krossa folket, vågade den, kommunen, icke slå in på den ekonomiska revolutionens väg; den förklarade sig icke helt frimodigt för socialistisk, vågade ej håller hvarken exproprieras kapitalen eller ordna arbetet. Man tog icke ens stadens rikedomstillgångar i besittning. Man bröt ej håller ned statstraditionen, riksdagsstyrelsen. Man försökte ej att genomföra inom kommunen den ordning, som den likväl invigde genom att proklamera kommunernas oberoende och fria förbund.

Men säkert är, att i fall pariserkommunen hade kunnat hålla ut några månader till, den skulle oundvikligt af sig själf, hafva drifvits mot dessa båda revolutioner. Låt oss icke glömma att bourgeoisin lefde i fyra år i revolution förr än den kunde förvandla monarkin till borgarrepublik. Och vi böra icke förvånas öfver att se, att folket i Paris icke kunde i ett hopp springa öfver den klyfta som skiljer den anarkistiska kommunismen från utplundrarstyrelsen. Men var säker, nästa revolution som bryter ut i Frankrike och utan tvifvel äfven i Spanien, den vill blifva kommunistisk, återupptagande pariserkommunens arbete där det vart afbrutet af Versaillestruppernas nidingsdåd.

Kropotkin.

Pariserkommunens nederlag är en olycka för mänskligheten, ty därigenom ha vi kvar bördan af en stående armé, af hvilken hvarje parti, som vill tillskansa sig herraväldet, skall begagna sig. Jag säger det med stolthet: *jag är internationalist* och om det bildade sig en förening af djäflar för att bekämpa prästerna och despotismen, så skulle jag inskrifva mig i dess led.

Garibaldi.

Är det inte uselt af »kommunen» i Paris, att den gått och fördärfvat min förträffliga statsteori eller rättare icke-statsteori! Nu är idén ödelagd för långliga tider . . . Men den har en sund kärna i sig, det ser jag så klart, och en gång vill den nog blifva praktiserad utan all karikatyr.

Henrik Ibsen.

Anarkismen.

Af *Michael.*

(Forts. o. slut.)

Anarkisten vill ej heller veta af någon konkret, i löneskalan sig uttryckande gradskilnad mellan klassificerat och icke-klassificerat arbete. Denna gradering i och för arbetets betalning är för den tyska socialistiskalan särskilt

utmärkande, men anarkisterna vilja icke hålla ge sitt samtycke till de franske marxisternas fordran: lika lön, ty lön, säga de, är i hvilken form den än må framträda, en orättvisa: en orsak till den ekonomiska jämlikhetens undergrävande, äfven hvarest arbetsinstrumenten befinna sig i kommunitetens händer.

Genom att skilja kvalificerat arbete från okvalificerat förmedels en gradskala, efter hvilken producenten betalas med den i den frambringade produkten inneslutna arbetstiden, uppkommer en yttre olikhet, om icke i produktionen så likväl i förbrukningen, som är utmärkande för afföningssystemet och redan däraf fördömligt. Det kvalificerade, lärda arbetet skall enligt den tyska skolan betalas ett visst antal gånger mer än det »simpla», olärda arbetet.

Ingenjörens, arkitektens eller medicinarens arbetstimme skall t. ex. betalas eller vara jämgod med en grofsmeds, en murares eller sjuksköterskas 2 eller 3 arbetstimmar. Arbetskorten äro, som sagt blifvit, delbara, stälda på timmar eller minuter. I stället för att säga: jag vill ha såpa för 4 öre, säger statssocialisten: jag vill ha för 4 minuter såpa. För den af staten bestämda arbetsdagen erhåller arbetaren sitt arbetskort, lydande å, låt oss säga, 8 timmars arbete. Med detta går han till statsmagasinet och köper hvad han för tillfället kan behöfva, t. ex. för en arbetstimme kött, för 10 minuter snus o. s. v. Detta är uppenbarligen en ny benämning på en gammal sak.

Därför gör också anarkisten en stormlöpning mot denna »medelklassteori». Kollektivisterna proklamera en revolutionär princip — privategendomens upphäfvande — och i samma stund proklamerad, förneka de den. Allmän besittning af produktionsmedlen, yttrar anarkisten, innefattar allmänt njutande af frukten af den allmänna produktionen. Arbetskorten skola helt enkelt komma att rubba den socialdemokratiska organisationen. »Hvar finna kraftmätaren, som kan mäta kraftförbrukningen, den materiella och intelligenta, musklernas och hjärnans förbrukning?» frågar le Vagre.

Ifrån det nyss här ofvan sagda, göra som sagt, dock de franska marxisterna undantag, i det att de fordra »lika lön». Doktorn, läraren, professorn skola betalas (i arbetskort) efter samma taxa som grofarbetaren. Åtta timmars rond genom sjukhuset skall vara lika mycket värd som åtta timmar, använda i jordarbete eller ock i grufvan, eller i fabriken.

»Ingen bestämmelse kan göras emellan individernas prestationer. Att mäta dem, säger anarkisten, efter deras resultat, för oss till det absurda. Att reducera och mäta resultatet efter arbetstimmarna leder oss äfvenledes till det absurda. Återstår blott en sak — att alldeles icke mäta resultatet, utan *tillerkänna rätten till riklig utkomst för alla dem, som taga del i produktionen*», d. v. s. att hvar och en får konsumera efter sina behof.

* * *

Någon chef eller något öfverhufvud finnes icke inom de frivilligt och genom det fria fördraget upprätthållna associationerna. De af samma inträse drifna arbetarne hafva nog på förhand öfverenskommit sins emellan om arbetsfördelning inom den konstituerade föreningen. Arbetet är fritt valt och utföres därefter. För öfrigt gör likställigheten i det gemensamma arbetet en ledande pårson obehöflig. Arbetarne sympatisera med hvarandra, hafva samma inträsen, samma idéer, stridigheter kunna då icke gärna uppkomma; de deltaga i arbetet efter sina anlag och fallenheter. Eljes är grupperingen frivilligt slutet, hvarför hvar och en eger rätt utgå ur associationen, därest han ej passar för densamma.

Denna frivillighet i arbetet, denna sympatiska kraft, som sammanhåller grupperna, detta bristande anförarskap efter nutidsbegrepp vill jag belysa med ett exempel. Den i London utgifna, på tyska skrifna anarkisttidningen *Autonomi* utgaf för några år sedan en »förklaring», som innehöll ungefär detta:

»Autonomi» har hvarken haft den eller den namngifna pärsonen till sin redaktör. Den skrives af både de manliga och kvinnliga kontrahenterna. Hvarje vecka hålles i klubbens lokal ett redaktionssammanträde, då artiklarna läsas och kritiseras. Till sammanträdet ega alla klubbmedlemmarna rätt att infinna sig och att deltaga i debatten* — —

Är nu, hvad anarkisten säger, valet af arbete alldeles fritt, äfvensom konsumtionen inom kommunen fullkomligt fri, ligger det nära till hands att tro, att inom densamma många för samlifvet nödvändiga arbeten skola bli ogjorda och en oberäknelig skara lättingar, hvilka skola lefva som parasiter på de arbetsamme, af sig själft uppkomma.

Hvem skall vilja företaga sig de tunga och obehagliga arbetena? Anarkisten tröstar oss med att individen, vand vid ett bestämt yrke, skall för-rätta detsamma lika bra efter revolutionen, som före densamma. För resten bör man icke underskatta den ofantliga förbättring i arbetsförhållandena som inträder med det nya samhället: lönsystemet är borta; arbetstiden är reduce-rad till 3, 4, eller 5, högst 6 timmar; förbättringar i arbetsmetoder; maskiner och andra det mänskliga arbetet sparande uppfinningar, som i mänsklighetens tjänst göras af vetenskapen, skola komma till en icke hittills anad användning i arbetet.

Hvad åter den förmenta af anarkismen befordrade lättjan vidkommer, så har den inga utsikter för sig, efter hvad anarkisten tror. Den af moralen underhållna vanan skall förvisso utjämna svårigheterna, hvilka — anarkisten bestrider dem icke — komma att inställa sig i det nya samhället till en bör-jan. När man gör den invändningen, att det fria valet af arbete skall fram-kalla lättingar, gör man den med *nutidens missförhållanden* för sina ögon, ehuru med orätt. Ty med de gynsamma omständigheter, hvarunder alla komma att lefva, skall följa en sann håg för arbete; intet lönesystem, kort arbetstid, riklig tillgång på tids- och arbetsbesparande instrument, arbetets produktivitet, val af arbete efter egen smak — allt detta skall göra arbetet lätt och till ett nöje, så snart människorna frigjort sig ifrån sin nuvarande korruption och nya generationer befriats från känslan af kroppslig öfveranstängning. Vill man ha sina behöf mättade, måste man själf producera, ty inga slafvar stå lättingen till tjänst; inga pängar att köpa slafvar med. Tjänst står emot tjänst och icke såsom nu, kapital (d. ä. pängar) emot arbete.

Handel i den vanliga meningen existerar icke i »den kommunala socialismen». Produktionsföreningarna, jordbruks- och industriassociationerna, fria och återkalleliga, producera och fördela varorna själfva; utbytet mellan de ekonomiska kommunerna ske uteslutande genom dem själfva, utan något mel-lankommande af något särskilt köpmansstånd, som beskattar både producenten och förbrukaren. Det har redan blifvit sagt, att associationerna tillkomma för det eller det ändamålet, för den eller den efterfrågans skull; efter de för handen varande behöfven. Skulle öfverskott af varor uppstå inom en kommun och brist i en annan, kunna de båda kommunerna, tack vare den fria dispositionen öfver telegraf, kommunikationsmedel etc. lätt få sina önskingar uppfyllda.

*Med *Under röd flagg* är förhållandet ungefär enahanda. Och under Halle-kongressen sköttes *Soc.-Dem.* utan någon chef.

Något utbyte af varor medels pengar kommer icke i fråga; det är endast utbyte af tjänster. Handelsprofit eller vinst är därför en absolut omöjlighet.

* * *

Det viktigaste af anarkismen kan angifvas i följande 5 punkter:

1. Regleringen af alla allmänna ärenden genom fria kontrakt eller fördrag mellan autonoma, självstyrda, kommuner och associationer, stödda på federativa principen.
2. Lika rättigheter för alla, utan skilnad till kön och ras.
3. Uppfostrans organisation på världslig, vetenskaplig och lika basis för båda könen och med hänsyn till de individuella anlagen och fallenheterna.
4. Fritt utbyte af (ekvivalenta) produkter genom och mellan produktionsföreningar utan handel och profit.
5. Fri konsumtion i mån af behof.

Under lien.

Det är busen — anarkismen — som man nu ska skrämma folk för. Det var socialdemokraterna förut. Ack, men herre gud då, **de** ha ju blifvit så artiga och snälla och inte alls farliga. Visst inte, nej. De äro inte sämre, de, då det gäller att lufva om anarkisterna. Tvärtom. De förstå att *svärta* dem lika så godt som de mäst inbitna storborgarsjälur. Ja, de äro till och med värst, ty de minnas så väl samma slagord och finter, de fingo svälja då de började uppträda, och så tycka de att nu är turen hos dem att få använda dessa bankrutt-partiernas vapen.

Statssocialisternas vända för hvad som stunda skall har äfven smittat andra partier. Och alla ha följt den gamla, outslitliga, säkra och genomhederliga vägen att öppet eller maskerat pådyfla de där nya bråkmakarne s. k. lägre bevekelsegrunder. Så nu senast statskyrkoulfvarnas kristligt-enfaldiga blad. *Vårt Land* uppvaktade nämligen härom dagen med några hakar om »Söndring bland socialisterna», hvaaf här må anföras följande:

»Det råder inom det liberala och radikla lägret en ständig kapplöpning utåt vänstra flygeln. Hvar pårsonlig fåfånga, som där finnes — och det fins mycken sådan — har blott att springa utanför de andra, sticka upp en röd flagg och kalla de andra »reaktionärer», och genast får han omkring sig en liten flock och blir »ledare». I några år ha vi ytterst till vänster haft socialdemokraterna och deras män, tills vi i dessa dagar där fått — »anarkisterna» och Hinke Bergegren.

Denne från den s. k. sedlighetsdiskussionen i Upsala för några år sedan sorgligt ryktbare yngling har under sista åren sällat sig till den socialdemokratiska rörelsen i hufvudstaden, men trots alla bemödanden ej kunnat komma med bland de »ledande». Nu går han på våra gator och kallar forna meningsfränder »reaktionärer och efterblifne», är själt anarkist, vill inga reformer utan bara revolution; i religionsfrågan är han utilist och i sedlighetsfrågan drifver han den satsen, att den prostituerades yrke är lika hederligt som hvarje annat! Och han har fått med sig en liten grupp! Den sista af hans ruskiga satser har till och med offentlig försvarats — af kvinnor!

Inom socialdemokraternas läger har den Hinke Bergegrenska meningsgruppen på sista tiden ställt till mycket bråk. *Hvad som äfven bland socialdemokraterna finnes af ärlig öfvertygelse* har naturligtvis ej kunnat undgå att inärka de innersta motiven till hr Bergegrens söndringsförsök och därför af dessa blifvit oberört, men de otillfredsställda pårsonliga fåfångorna har hr Bergegren i alla händelser fått på sin sida. *I grund och botten ha ju socialdemokraterna därmed ingenting förlorat, och man har trots söndringen ej att vänta sig någon afmatning i den socialdemokratiska rörelsen.* Men den nyttan har dock tvisten medfört, att den bidragit att ytterligare blotta den mycknå *humbug*, som döljer sig i de modärna politiska rörelserna.“

Humbug! — Rep i hängd mans hus? — humbug i *Vårt Land*? Som själf byggt sin grund på alla tiders *generalhumbug*: religionen. Som har till uppgift att räcka enfaldens, skrymteriets och dårarnes svarta garde en hjälpare hand i deras *förfäingsarbete*. Som vill, att som hittills det 19:de århundradets barn ska dras vid näsan af deras himmel, helvete och piccadon, på det treenighetens agenter ska kunna sko sig och vederbörligen gödas. — Säg, ni prästerskap med hr Torelius i spetsen, tyckte ni inte ni såg er i spegeln, då ni i ert religiösa slagsrör läste om — humbug?

Dock, visst har det prästerliga storborgarbladet rätt däri, att endast *de* äro besjälade af ärlig öfvertygelse, som icke vilja gå alltför hårdhänt åt vårt kära kristna samhälle; som framför allt hålla på myndigheten (icke endast i och för den kommande staten utan äfven inom sitt nuvarande parti) och helt beskedligt traska de sansade reformernas väg. Men — en sådan där ärlig öfvertygelse, bör väl *V. L.* respektera? Ja det gör tidn. synbarligen också, då den med en viss tillfredsställelse konstaterar, att man har »trots söndringen ej att vänta sig någon afmätning i den socialdemokratiska rörelsen.»

I sanning! tycks det icke som skulle notisens förf. hafva glömt, att det icke var för *Socialdemokraten* han skref, utan för — *Vårt Land*.

*

Den skamlösa taktik, *Arbetet* och *Soc.-Dem.* följt vid relaterandet af den politiska förföljelsen i Malmö, skall i nästa nummer egnas uppmärksamhet. Bristande utrymme är skälet hvarför afslöjandet icke kan meddelas denna gång.

Fria ord.

Sammankopplingen 1:sta maj.

Hr Redaktör.

Hvad man i år 1 maj kommer att demonstrera för, kan väl nu anses så godt som afgjort, sedan fackföreningsstyrelserna med 77 röster mot 21 gillat partirådets sammankoppling af allmän rösträtt och normalarbetsdag. Om således framhållandet af skäl *mot* en sammankoppling af dessa demonstrationsämnen icke längre kan invärka på demonstrationens blifvande karaktär, torde en eftergranskning likväl icke vara ur vägen såsom en slutpåminnelse till debatten — ty jag föreställer mig att den nu är slut — och en fingervisning för kommande demonstrationer.

Klämmen i partirådets* motivering af allmänna rösträttens upptagande på demonstrationsprogrammet är vikten af att få så många med som möjligt. Rådet har befarat, att detta års demonstration icke skulle komma att uppvisa så imponerande massor som fjolårets, om man liksom i fjol endast skulle demonstrera för normalarbetsdagen. Redan här gör rådet ett betänkligt hopp i resonemanget. Om normalarbetsdagen förra året kunde inträssa så betydande massor som då var fallet, men i år antages icke ha samma dragningskraft, så hade det varit rådets skyldighet att klart och ovederläggligt bevisa, att en förändring i arbetarnes inträssa för normalarbetsdagen inträdt och en förändring så betydande, att man måste taga allmänna rösträtten till hjälp för att nå samma demonstrationssiffra som i fjol. Inga värkliga bevis har rådet

* Insändaren menar tydligen förtroendemännen.

dock kunnat förebbringa, man har endast »trott», att demonstrationen skulle bli mindre storartad utan allmän rösträtt. Frågan blir då den. Hvad har gifvit rådet anledning »tro» på minskat inträse för demonstrationen med enbart normalarbetsdag som ämne?

Man kan ju skylla framgången i fjol på många saker. T. ex. på nyfikenheten. Men är det icke bättre att, om demonstrationen skall utgöra en slags mönstring af de verkligt vakna arbetarne, att då slippa de nyfikne, de som endast följa med så att säga för »smällens skull». Och icke drager väl allmänna rösträtten i högre grad än normalarbetsdagen den sortens folk ut till demonstrationsplatsen?

I sammanhang härmed må närmare tagas i skärskådande hr Palms anförande på fackföreningsstyrelsernas sammanträde. Hr Palm framhöll, att det här gälde att samla så stor kvantitet missnöje som möjligt. Riksdagen hade begått en mängd synder, den hade behållit tullarne, inskränkt städernas representationsrätt och till på köpet hotade nu än mera militarism. Mot detta, märk *mot riksdagen*, ville hr Palm i maj samla allt tillgängligt missnöje, och stora kvantiteter missnöje vore endast tillgängliga genom upptagande af allmän rösträtt på demonstrationens program. På det sättet menade hr P. skulle man lyckas sammanföra två kategorier af missnöjde, de mindre långt komna som inträsserade sig för allmän rösträtt och de mera framskridna, som inträsserade sig för normalarbetsdag. Men, hur är det? Behöfdes med denna hr Palms motivering normalarbetsdag ens tagas med, kunde icke partirådet godt ha nöjt sig med bara allmän rösträtt, ty man får väl antaga, att de som inträssera sig för normalarbetsdag, *öfven* inträssera sig för allmän rösträtt; gent emot denna finnes väl icke mer än *en* missnöjd kategori; hr Palms tal om att samla två kategorier missnöjde genom att ta allmänna rösträtten med är alltigenom nonsens.

Har hr Palms motivering med riksdagsbedrifterna gjorts gällande och invärkat på partirådets beslut, då hade rådet konsekvänt bort sätta upp endast allmänna rösträtten som demonstrationsämne, såsom ett direkt svar på tal, om detta var meningen, ty afslag på någon normalarbetsdagmotion finnes veterligen icke bland innevarande riksdags bedrifter.

Men återvändom till de »trodda» förändringarne i inträset för en normalarbetsdagsdemonstration! Partirådet måste ha sagt sig själf, att inträset svalnat. Annars fans ju icke minsta skäl att ändra programmet i år. Då förefaller det minst sagt besynnerligt, att inträset skulle ha svalnat, när hela tiden sedan i maj i fjol partiets två hufvudorgan gått ut i *dagliga* upplagor. Har man så dåligt agiterat med två dagliga tidningar till sitt förfogande för normalarbetsdagen, att allmänna rösträtten nu måste tagas till hjälp? Eller hvar ligger felet, om det nu öfverhufvudtaget är riktigt, att inträset i år är mindre lifligt? Förra året var man så lugn och säker som hälst, i år tycks man vandra på idel gungfly. Något måste ha kommit emellan, men detta något har partirådet icke kunnat eller gittat bringa klart i dagen, det har endast haft sin i fjol ännu okända fruktan för, att man icke skulle få med så många, samt *sin synbara ifver* att få upp allmänna rösträtten på demonstrationsprogrammet.

Kanhända dock just i denna ifver ligger gätans lösning. Ur de senaste riksdagsvalen framgick en 2:dra kammare, hvars sammansättning ju låter hoppas en ljusning för allmänna rösträtten, och så har ju också hr Mankell framburit sin stora rösträttsmotion. Den kommer måhända till behandling i maj-

rycket, vidare har då riksdagen, såsom hr Palm skarpt poängterade, fattat en mängd folkfientliga beslut, och allmänna rösträtten ställes i en miliö af alltför lockande omständigheter för att icke tagas med 1 maj. Men om allmänna rösträtten så mäktigt värkat på hjärnorna, att man nu söker få fram den och såsom det ofta förefallit, såsom ett *hufvudämne* för demonstrationen, då hade partiets impulsorer i Stockholm och Malmö gått *konsekväntare* och *ärligare* tillväga, om de endast föreslagit allmän rösträtt. Då hade normalarbetsdagen sluppit den oförtjänta skymfen att skuffas undan i skamvrån såsom icke tillräckligt »dragande», hvilket dock alljämt förblifvit obevisat. I samband härmed må påpekas, att t. ex. i Belgien, som lefver under ungefär liknande rösträttsförhållanden som vi, arbetarepartiet därstädes *likväl egnar 1 maj uteslutande åt normalarbetsdagen*. Och häri göra våra belgiska kamrater fullkomligt rätt; de resonera som så, att på allmänna rösträtten nedlägges i alla händelser under året en så intensiv agitation dag för dag, att normalarbetsdagen åtminstone borde få *en dag* uteslutande på sin lott. Och därtill kommer ett annat skäl. Allmän rösträtt är icke en fordran, hvilken så kraftigt framträder såsom en *klassfordran* som normalarbetsdagen; på ena sidan allmän rösträtt står arbetareklassen *plus* en mängd borgerliga och borgerligt radikala element och på andra sidan en förstockad riksdag, men *på ena sidan normalarbetsdagen står arbetarklassen öfver lag och på andra sidan kapitalistklassen öfver lag*. Inträssena äro i senare fallet mera rent arbetare mot kapitalist, kapitalist mot arbetare. En demonstration uteslutande för en sådan fordran tar klasssamhället långt mera på det ömma än en demonstration för allmän rösträtt eller en demonstration, där bägge dessa saker kopplas ihop, utan att kanske någondera däri genom får sin tillbörliga betoning.

Slutligen må framhållas, att genom sammankopplingen på normalarbetsdagens bekostnad mister demonstrationen en dryg del af *sin internationella karaktär*. När våra partivänner i utlandet få läsa om, att så och så många tusen man hade vi på benen för normalarbetsdag och *allmän rösträtt*, så skaka de säkerligen betänksamt på hufvudet och undra, hur långt socialismen egentligen hunnit tränga in bland Sverges arbetare, ty icke gifver dem *den* demonstrationen något rättesnöre för uppskattningen, och intrycket af förra årets storartade resultat skall i betydlig mån försvagas.

Att demonstrationen i år får, det kan nu icke hjälpas, en småborgerligt flack karaktär, det är onekligen partirådets förtjänst, och på dess ansvar faller, om den nu inledda sammankopplingsæran, kanske en sådan æra i mer än *ett* afseende, kommer att visa sig olycksdiger. *Socialist.*

Till läsaren!

För att tillmötesgå en allmänt uttryckt önskan bjuder **Under röd flagg** hädanefter **12** sidor text. Må alltså alla, som inträssera sig för denna revy, energiskt arbeta för dess spridning. Priset är (i Stockholm) 20 öre i månaden.

Obs.! För lättnadens skull fortskaffas prenumerationsanmälan till expeditionen genom Wilhelmssons tryckeri, allm. telef. 47 73.

I landsorten prenumereras å närmaste postkontor. Pris: till årets slut 1: 80; halft år 1: 20 samt kvartal 70 öre.

Lösnummerpris: 5 öre.

Arbetslös. Forts. från föreg. nummer.

Frans hade hört på henne med en viss spänning: det var ingen vanlig flicka; hos henne fanns säkert en sund kärna, ett frö som vid förnuftigare påvärkan skulle nå den högsta utveckling. Frans gjorde ingen hemlighet af den öfverraskning, hon försatt honom i. »Det skulle vara mej en stor glädje», yttrade han, »att kunna så här få tala med er äfven en annan gång».

Hon nickade vänligt: »Det ska också bli en lycklig stund för mej», sa' hon, »att åter få träffa er».

De skildes åt; hvar och en innerligt upprörd och i tankarna lifligt sysselsatta med minnet af detta möte.

Marie berättade hemma om att hon träffat lill-systemens räddare och om det samtal, hon haft med Frans, samt skildrade lifligt det intryck han gjort på henne. Men föräldrarna skakade ogillande på hufvudet och menade, Marie hade bort ta sig lite mer i akt. En så'n där arbetare talar rakt ut och frågar inte efter om det är passande eller inte. Marie afbröt: Låg då något opassande, något nedsättande i att de talat vid hvarandra? — Nej, det ville de nu inte precis säga. Men Marie förstod att det var endast klass-högfärden som talade i deras förebråelser. Hon begrep alldeles icke, huru man kunde vara stolt öfver sitt stånd, döma folk därefter och inte efter deras karaktär. Visserligen hade hennes far alltid betonat, att endast de bästa människor antagas på tjänstemannabanan; men hon kände många tjänstemän, som det där rakt inte passade in på. Hennes far var en ärans man, det var nog ingen som ville betvifla; troget uppfylde han sin plikt och var själfva kärleken mot sin hustru och sin dotter. Men kunde det vara ett skäl att ställa honom högre än den där arbetarn och hans hundrade och tusende kamrater?

Marie kom härefter icke ifrån sina tankar och grubblerier. Icke ett ögonblick lämnade bilden henne, bilden af hennes nya bekant, och hon riktigt längtade att

åter få träffa honom. Men det gick månaderna innan denna önskan uppfylldes. Händelsevis råkades de emellertid. Bägge gladt öfverraskade, meddelade hvarandra ett och annat från den långa tid som gått sedan de sist möttes. Frans mor hade dött; han gaf af den döde och hennes värksamhet i hemmet en så liflig bild, att Marie vart djupt rörd. »Ni har åter öppnat ögonen på mej ett godt stycke; jag är er hjärtligt tacksam därför. Och så säger man att arbetarne inte föra något egentligt familjelif».

»Sannt och falskt om hvarann',» svarade han eftertänksamt. »Liksom hvarje människa känner också arbetaren en stark längtan efter ett lyckligt familjelif. De ekonomiska förhållandena förstöra dock arbetarns familjedröm. Han är dömd till ett ostadigt lif; än har han sitt arbete i den ena staden än i den andra, än här på landet än där. Sällan påträffar han en stadigvarande plats. Under sådana förhållanden måste arbetarn endera afstå från allt familjelif eller måste han finna en hustru, som står ofantligt mycket högre än de andra klassernas kvinnor. Arbetarns hustru har i allmänhet inte att räkna på att bli försörjd af sin man. Eller att behandlas som en paraddocka. Hon måste göra klart för sej, att blott ett lif fullt af arbete och umbäranden kommer att bjudas henne. Lycklig den arbetare, som finner en sådan hustru».

Marie hade nästan andäktigt lyssnat till hans ord...

Från nu stodo de hvarandra vida närmare. Hon hade lärt allt mer och mer högakta och uppskatta honom, och till sist känt sig ega kraft att, hur torftigt en arbetares lif i allmänhet än är, dela det med honom. Af deras vänskapsförhållande hade uppstått ett kärleksförhållande, fullt af djup innerlighet. Längre höll hon det hemligt för föräldrarna, men lät slutligen slöjan falla och anförtrodde dem, att hon icke var fäst vid någon mänska på jorden så som vid Frans Kunert.

Hennes »bekännelse» uppväckte en storm af vrede. Något sådant hade man aldrig trott om henne. Huru skulle de nu kunna

visa sig inför världen, sedan deras barn som de hyst så stora förhoppningar till bringat denna vanära öfver dem. Hvad skulle kollegerna och deras familjer säga! Något sådant hade då aldrig hänt förr. Marie öfveröstes med de bittraste förebräelser; men hon lät inte skrämman sig hvarken af förbannelser eller hotelser; hon höll fast vid sin Frans.

Och då nu olyckans stund bröt in och Kunert refs bort från de sinas krets, då visste hon klart hvad hon hade att göra och handla. I detta ögonblick var hon icke mer sina föräldrars barn, nu hade hon genom olyckan, utan präst's välsignelse, blifvit Frans Kunerts hustru; nu hade hon endast den plikten att vara dem till stöd, från hvilka man slitit honom. Kunde hon inte ersätta honom helt och hållet, kunde hon det dock delvis; och den gamle Kunert hade, som vi sett, vid hennes ankomst uppvaknat med nytt hopp. Hon hade glänsande utstått sitt första prof som arbetarhustru.

* * *

För Marie uppgick en ny värld i Kunerts hus. Hur vida bättre voro icke människorna i arbetarkretsar. än man antog på samhällets höjder. Hvilket öfverflöd af hängifven kärlek uppenbarade sig icke i det dagliga lifvet. Här härskade den offervilligaste broderskärlek och människorna bildade, trofast sammanknutna, en stor familje, som inte kunde ens genom nöd och lidanden upplösas. I arbetarkretsar kunde den ena lita på den andra, och Marie fann det helt naturligt att hennes Frans handlat så hederligt; en sådan handling gälde i alla arbetares ögon såsom något så självklart.

Marie kände sig i sin nya omgivning med hvar dag mer och mer hemmastadd. Hjärtligt slöto Frans' yngre syskon sig till henne; också kunde ingen mor eller syster ta dem mera ömt om hand. Hon fann en verklig lycka i att få sörja och arbeta för dessa, som voro honom kära. Outtröttlig låg hon i, och hon fann ett obegripligt

nöje i att efter dagens slit sitta vid gamle Kunerts sida och lyssna till hans otaliga berättelser om Frans. Den gamle kände sig med hvar dag som gick styrkt i den öfvertygelsen, att Frans inte kunnat göra ett bättre val, än Marie. Han hade blifvit någon smula lugnare och trodde numera säkert, att sonen snart skulle försättas i frihet. Hur lifligt förestälde man sig icke återseendets glädje. Hur fästligt han skulle mottagas. Det måste naturligtvis allt till det sista för Frans förbli en hemlighet, att Marie var hos honom. När Frans åter satt i deras midt, skulle Marie helt försiktigt bakifrån närma sig honom, sätta händerna för hans ögon och låta honom gissa, hvem det var. Man blef aldrig trött att utmåla för sig dylika små bilder, och ej föll det någon af dem in, att de icke skulle gå i fullbordan.

Länge drog ransakningen om, men till sist måste dock »rättvisan» ha sin gång. Bland Frans' arbetskamrater funnos hundra vittnen, som voro beredda att intyga att det inte i hela världen fanns en bättre och mera rättskaffens människa. För en lycklig utgång talade äfven allehanda mindre fördelaktiga rykten, som cirkulerade om Steiner'ska fabriken. Metallsvarfvar Schwarz hade anlagt en process, angående olagligt innehållande af löner o. s. v., mot fabriksägaren, och utom Schwartz hade också andra arbetare stämt honom för liknande. Arbetarne utpekade bokhållaren Hartwig såsom en, som pressade ned deras löner, antingen för att sjelf använda öfverskottet eller under förevändning att det skulle tillflyta en viss kassa inom fabriken. Afslöjandena af fabriken's hemligheter tjänade naturligtvis den Kunert'ska kretsen såsom stöd för deras förhoppningar. Bokhållar Hartwig kunde omöjligt anses trovärdig; hans vittnesmål måste alldeles ogillas, menade man, vid sidan af den massa vittnen, som stodo till Frans' förfogande.

(Forts.)